

КОНЦЕПЦІЯ «ВСЕБІЧНОГО ВИЗВОЛЕННЯ» В «ЩОДЕННИКУ» ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Ольга МАТВЄЄВА (Ніжин)

У статті досліджується концепція «всебічного визволення» в «Щоденнику» Володимира Винниченка. Розгортання власного метапроекту В. Винниченка розпочинає з критики капіталістичного ладу, рухаючись до постулювання ідеї «всебічного визволення». Ця ідея, проектуючись на соціальне, національне та моральне визволення, є ключовою в теоретичній конструкції письменника й програмує стратегії соціального, національного та індивідуального буття. Реалізацію проекту «всебічного визволення» унеможливорює процес переростання практики більшовизму в тоталітарні схеми буття.

Ключові слова: Винниченко, концепція «всебічного визволення», «Щоденник»

The article examines the concept of 'overall liberation' in the 'Diary' by V. Vynnychenko. V. Vynnychenko begins developing his own metaproject with the critics of the capitalist system, then moves on to postulating the idea of 'overall liberation'. This idea, being projected on social, national and moral liberation, is the key one in the theoretical construction of the writer, and it programmes the strategies of social, national and individual existence. The process of transformation of the Bolshevik practices into totalitarian schemes of being makes the realization of the project of 'overall liberation' impossible.

Key words: Vynnychenko, conception of «comprehensive liberation», «Diary»

«Щоденник» Володимира Винниченка – особливе явище в українській літературі як за кількісними, так і за якісними параметрами. Він, документуючи пошуки Винниченка-художника, разом з тим документує пошуки Винниченка-мислителя. «Щоденник» являє собою специфіку теоретизувань митця, стратегії формування моделей буття. Логіка розгортання пошуків письменника така: перші щоденникові записи репрезентовані проблемами морально-етичного характеру; пізніший матеріал свідчить про звернення до філософської, соціальної та національної проблематики, що, у свою чергу, проектується на соціальну та національну моделі буття. Ідея «всебічного визволення» В. Винниченка з'являється в контексті моделі соціального буття, хоча є органічно введеною в проекти буття індивідуального та національного. Таким чином, можна стверджувати про моделювання в «Щоденнику» метапроекту буття, який програмується за допомогою ідеї «всебічного визволення».

Точкою відліку в конструюванні моделі соціального буття стала інтерпретація письменником українських Визвольних змагань та його участі в них. 23 червня 1919 року письменник зазначає: «Хочу писати щось подібне до історії української революції. Не знаю, що з того вийде. Працюється поки що добре» [2, с. 358]. Згодом автор приступає до реалізації цього задуму: «Я пишу історію відродження нашої державності в 1917-1919 роках. Таку саму історію пише багато українців. Чи не зробимо ми нудною цю історію для українського читача?» [2, с. 364]. І. Лисяк-Рудницький стверджує: «хоча згодом В. Винниченко пройшов світоглядну еволюцію, проте його розуміння української революції залишилося незмінним» [6, с. 70].

Ідея «всебічного визволення» – ключова в розгортанні моделі соціального буття: «визволення є необхідністю, є криком, є завданням революції, що не тільки соціальне, економічне, політичне визволення, але й національне мусить стояти активно в програмі дії кожного справжнього комуніста» [2, 464]. І. Лисяк-Рудницький наголошує на тому, що концепція всебічного визволення посідає «центральне місце в політичному світогляді Володимира Винниченка» [6, 70], а В. Солдатенко називає митця «одним із найяскравіших ідеологів соціального та національного визволення» [5, 23]. Сам же В. Винниченко в «Листі до українських робітників і селян» неодноразово підкреслював необхідність «самовіддано взятись до тяжкої, чорної, великої роботи соціального й національного визволення віками гнобленого нашого народу» [3, 64].

Формування моделі соціального буття письменник розпочинає з критики капіталістичного ладу. Винниченко констатує, що капіталістичний лад є несправедливим за своєю суттю й розглядає можливість його зміни: «І коли хоч одна душа пізнала злочинність сучасного [капіталістичного. – О. М.] ладу, то вже є один шанс на те, що ця душа прокладе інші нитки хотіння в будуче і тим змінить його» [2, 217]. Ідеться про те, що в основі капіталізму лежить соціальна несправедливість та насильство. В. Винниченко відкидає будь-які форми насилля та визиску, бо ще з «з дитинства... прийняв в душу собі зерно ненависти до соціального визиску», організувавши «те зерно в свідому, безоглядну, жагучу ворожість до соціального, політичного і всякого панства» [2, 352].

Критика капіталістичного ладу поєднує концепцію В. Винниченка з ідеями марксизму. Дослідники стверджують, що варіант марксизму В. Винниченка має свою специфіку. Зокрема С. Михида, аналізуючи Винниченків марксизм, зазначає, що «соціалістичні погляди Володимира Винниченка, його марксистське розуміння історії мали особливий характер» [4, 137]. Ю. Шаповал, посилаючись на діаспорну «Енциклопедію українознавства», наголошує, що «концепційно В. Винниченко визнавав марксизм, хоча на його ідеології сильно позначились впливи західноєвропейського лібералізму й гуманізму» [8, 112–113]. Найвлучніше варіант марксизму В. Винниченка охарактеризував І. Лисяк-Рудницький, який констатував, що від ортодоксального марксизму у Винниченка залишилися такі складові: «прагнення земного раю, неантагоністичного та безкласового суспільства, несправедливість капіталістичного ладу, міф пролетарської революції, візія майбутнього ідеального соціалістичного суспільства» [6, 76]. До критики капіталістичного ладу звертався Ш. Фур'є. На думку Ш. Фур'є, «капіталізм», в основу якого покладено приватну власність, що «породжує конкуренцію, анархію і соціальну несправедливість, потребує обов'язкового реформування». Учений розробив концепцію майбутнього справедливого суспільства, у якому пануватиме «соціальна гармонія» [9].

Таким чином, погляди В. Винниченка діалогізують з поглядами К.Маркса та Ш. Фур'є. Концепція В. Винниченка ґрунтується на ідеях повалення капіталістичного ладу та будівництві «світлого» майбутнього. У його «Щоденнику» (1917-1920) фігурує «ідея цілковитого знищення панування людей над людьми» [2, 259]. За В. Винниченком, суспільної гармонії можна досягнути знищення й соціальної кривди та насильства. Автор «Щоденника» створює візію майбутнього ідеального соціалістичного неантагоністичного суспільства: «Ми стоїмо на порозі дійсно великих змін у всій структурі України. Мене хвилює та картина, яку я нарисовую, картина перебудови всіх відносин, законів, богів, гріхів, понять, станів. Мені рисуються осяяні електрикою села в садках, пов'язані шосами, залізницями, пароплавами. Палаци-фабрики, храми-університети, городи без брудних убогих передмість, без тюрем» [2, 310].

За Винниченком, настав кульмінаційний момент боротьби двох світів – «старої буржуазної Європи» та «соціалістичної Советської Росії» [2, 320]. Україна опиняється в контексті цієї боротьби: «Капітал – стривожений, стурбований, загрожений большевизмом – спішно мобілізує свої сили й рішуче стає до боротьби. І от у цій боротьбі й ми [українці. – О. М.] мусимо брати участь» [2, 320]. Для української нації настав момент самовизначення, «зголоднілість до державності» дала про себе знати [2, 273]. Тобто, В.Винниченко окреслює цю ситуацію як історичний шанс відродження державності революційним шляхом.

Програмуючи стратегії соціального буття, автор «Щоденника» звертається до інтерпретації феномена більшовизму. Ставлення до більшовизму було дуалістичним. На цьому наголошував І. Лисяк-Рудницький, аналізуючи суспільно-політичний світогляд В. Винниченка у світлі його публіцистичних писань [6]. Спочатку В. Винниченко рухається від позитивного потрактування більшовицької практики, констатуючи: «большевизм, навіть російський, з природи своєї немає ніяких матеріальних підстав до нищення нашої [української. – О. М.] національності. Коли впаде держава, як така (до чого прагне комунізм), то впадуть з нею всі засоби пригнічення, як соціального, так і національного» [2, 357]. Однак згодом В.Винниченко еволюціонував у своїх поглядах, прийшовши до усвідомлення того, що більшовизм успадкував від імперіалізму колонізаторський характер політики та шовінізм: «не віриться мені в таку залюбленість... комуністів у світовий соціалізм, – вони його віддадуть за свій імперіалізм. Хай не буде соціалізму, зате Росія матиме Україну, не советська, не соціалістична Росія, а яка будь, хоч би й монархічна, аби з Україною» [2, 336]. Крім того, В. Винниченко вірить у визвольний характер революції: «найкращий вихід – соціальна революція» [2, 356]. Його політична концепція ґрунтується на прагненні синтезу двох революцій української національної та комуністичної. У «Щоденнику» знаходимо рефлексії з цього приводу: «Провадити справу большевизму? Одягти його в

українську одягу? Згармонізувати, нарешті, ці дві великі сили в одну? О, коли б це вдалося і коли б я хоч вірив у те, що вдасться, що нас не роздушуть, не знищать і за цю гармонізацію не віддадуть націю на розтерзання...» [2, 328]. Соціальне та національне в концепції всебічного визволення органічно взаємопов'язані, соціальне визволення тотожне національному й навпаки: «пропоную в листі тій групі нашої партії, яка тепер творить урядову політику, рішуче стати на бік революції, на бік тих, хто бореться за соціальне визволення всього світу, чесно взяти цей прапор боротьби і рятувати за цю ціну свою національність» [2, 363]. Або в іншому контексті: «тільки наперед треба все ж таки в'яснити, чи, справді моя участь дасть користь справі. Але не тільки з соціального, але й національного боку. Українська нація повинна жити, повинна бути увільнена від усяких утисків, від усякого поневір'яння і знуцання, звідки б воно не походило» [2, 397]; «Переможе революція – виграє й національна справа. Переможе реакція – загине й національне визволення» [2, 452]. Врешті-решт, В. Винниченко опиняється перед дилемою, бо мусить усе ж таки обирати між двома полюсами, які не вдалося поєднати, злити в одне органічне ціле й реалізувати на практиці як конструктивну стратегію: «виходу не бачу, бо є тільки два виходи: або відмовитись бути українцем і тоді бути революціонером; або вийти зовсім з революції й тоді можна бути українцем. Ні того, ні другого я не можу зробити, і те й друге боляче мені смертельно. А з'єднати те й друге не можна, історія не дозволяє» [2, 445]. Отже, як бачимо, процес формування проекту соціального буття не мислиться Винниченком поза програмою національного визволення. Саме «національний» елемент визначає специфіку Винниченкової концепції «всебічного» визволення. У трактаті «Відродження нації» письменник неодноразово підкреслював, що «український народ бореться... у спільних революційних рядах» й одночасно «відроджується до національного життя» [1]. В. Солдатенко, аналізуючи суспільно-політичні погляди та революційну діяльність В. Винниченка, констатує: «В. Винниченко прагнув поєднати проблеми соціального й національного визволення українства, що й зумовило сутність теоретичних шукань і еволюцію його поглядів» [5, 30]. Тобто, ці два процеси – соціальне визволення та національне відродження – у контексті Винниченкової концепції соціального буття є визначальними та взаємопов'язаними координатами.

Проектуючи модель національного буття, письменник рухається від констатації фактів національної зради до розбудови стратегій захисту національної ідентичності й механізмів пробудження національної свідомості, які може забезпечити ідея «всебічного визволення». Цей процес можна реалізувати за умов національного визволення. О. Петрів, досліджуючи творчість В. Винниченка в контексті європейської соціальної філософії, з'ясувала: «Винниченко здійснював національні пошуки в основному навколо проблеми мови як сутнісної ознаки нації, проблеми

національної зради, відчуження індивіда від своєї спільноти та відродження нації» [7, 13]. Таким чином, розвиток ідеї національного визволення в «Щоденнику» письменника має схожу логіку. По-перше, автор актуалізував проблему національної зради: «[українська] шляхта, українське дворянство, згубила Україну, продавши національні права за свої класові інтереси... шляхта продажня; вона йде туди, де більше матиме впливу, грошей, гордості, задоволення різної амбіції» [2, 217]. До явища ренегатства, що було відкритою раною української нації, Винниченко апелював і в «Листі до українських робітників та селян», говорячи про «деяких українських комуністів, членів КП(б)У, які, щоб заслужити право бути «справжніми» комуністами, майже одреклися своєї національності, стали ренегатами й часом з більшою ворожостю виступають проти національних українських змагань, аніж самі не-українці» [3, 70]. По-друге, таке відчуження особистості від національного колективу трактується письменником як порушення закону буття: «великий, невмирущий закон «бути цінним для колективу» лишається на кожному місці. Бути цінним для інших і чесним з собою – це найвищі закони і найвища насолода для кожної людини. Змогли здійснити ці закони – це змогли мати щастя» [2, 482]. Третім вектором є доповнення В. Винниченкою власної концепції практичними формулами-настановами – «право на самовизначення», «право розвитку», «право на власну мову» [2; 331, 348]. Мова мислиться В. Винниченкою як ідентифікаційний код кожної нації, без неї «нема нації» [2, 324]. Процес відродження нації є головною метою для автора «Щоденника», навколо нього сфокусовано спектр ключових конструктів, таких як актуалізація «національної ідеї»: «Наша нація може відродитися тільки тоді, коли буде повернено інтереси селян до національної ідеї, коли відродження держави буде робитися в їхніх інтересах» [2, 369]; пробудження «національної та соціальної свідомості»: «ще довгий і трудний буде шлях революції й відродження нації. Ще будуть різні періоди різних влад, за яких буде викреслюватись і соціальна та національна свідомість, твердість і загартованість наших мас» [2, 481].

На думку В. Винниченка, початок революції підтвердив на практиці теорію релятивності: «постала погроза диктатури й переселення з лав депутатських у солдатські окопи... Законність захиталась. Ще раз наочно доказано, що на світі нічого абсолютного немає» [2, 253]. Відсутність абсолютів і догм стосується, насамперед, сфери моралі. Тому письменник актуалізував проблему морального визволення, яка є складовим компонентом ідеї «всебічного визволення» та програмує модель індивідуального буття: «заповіді, правила моралі не повинні навчати, силувати, вони можуть тільки організувати досвід інстинкту і розуму» [2, 356]. За В. Винниченкою, «перегляд моралі стає очевидно необхідним. І насамперед перегляд питання про рацію існування самої моралі як певного фактора життя, як регулятора різних сил» [2, 305]. Ідеться про

переосмислення християнської моралі, але не заперечення моральності як власне «регулятора» стосунків, що допомагає віднайти баланс, бо «аморалізм не є безморальність... І в тих, що ніби одкидають всяку мораль, є правила і навіть закони поведінки» [2, 305]. Звідси В. Винниченко приходиться до формули-висновку: «мораль виникла як регулятор сил, як направляюча, комбінуюча й організуюча...» [2, 289]. У цьому контексті однією зі стратегій проектування моделі соціального буття є введення правил-регуляторів, бо «немає ні одної групи людей без певних правил життя» [2, 305]. Таким чином, у Винниченковій концепції з'являється поняття «етики комунізму», яка наповнює модель індивідуального буття й водночас проектується на буття соціальне, коректуючи його схеми. Відсутність нормування буття за допомогою правил-регуляторів, розрив між дійсністю та задекларованими ідеями стають тим ферментом, що змушує В.Винниченка звернутися до аналізу проблеми етики комунізму. Нівелювання етичного кодексу призводить до ряду негативних наслідків: «така тактика деморалізує неміцні голови й душі середніх людей, які навіть щиро хочуть бути комуністами», «нехтування етичним моментом у комуністичній боротьбі робить з людей звичайних жуликів, шарлатанів..., ослабляє їхню волю і готує з них звичайних соціальних паразитів і визискувачів» [2, 454]. Такі явища є деструктивними, вони унеможливають досягнення соціальної гармонії. Автор констатує: «ніколи, мабуть, ще не було такої ідеологічної, психічної дезорганізації, дисгармонії, такої «нечесності з собою...» [2, 465]. Тут закладена глибока суперечність, адже «перевернуто догори ногами все, що здавалось непохитним, вічним, абсолютним і святим. Замість того проголошено, в словесних формах дано, нове, але незвичне..., не вкорінене в буденну практику...» [2, 465]. За таких умов має діяти система норм, що за точку відліку буде вважати пошук балансу, погодженості, рівноваги. Її відсутність, за В. Винниченком, мотивується тим, що «руські революціонери здавна відзначалися нехтуванням етичної чистоти, раз-у-раз вони хворіли на подвоєність слів і діл, на «нечесність з собою» і «мозговізм». І большевики-комуністи не уникли цього, і в них не вистачило сили бути охайними етично, до кінця послідовними, твердими й цільними» [2, 454]. Як наслідок: «ідея справедливості, соціальної й економічної рівності, ідея «правди» в масах захитана. Маса не можуть абстрагувати, не можуть робити аналіз законів революції... Вони будують свій світогляд на конкретних теперішніх явищах... Вони не можуть мислити як теоретики; революція, мовляв, принесе соціалізм, рівність, братерство, справедливість... Вони бачать, що комуністи-комісари беруть хабарі, крадуть, п'ють, розкошують, живуть як «буржуї», а робітники працюють, бідують, голодують. Де ж та рівність і справедливість?» [2, 455]. Отже, наявність етики взаємостосунків, за В.Винниченком, є умовою, необхідним конструктом для проектування моделей як індивідуального, так і соціального буття. Відсутність

нормування буття правилами-координатами етичної системи породжує соціальну дисгармонію та деструктивні явища з нею пов'язані (нечесність з собою, непогодженість слова і діла).

Рефлексуючи над практиками більшовизму, В. Винниченко простежує процес переростання їх у тоталітарні схеми буття, що унеможлиблює реалізацію проекту «всебічного визволення». У цьому контексті автор актуалізував проблему абсолютного централізму та бюрократизму в радянській системі. У трактаті «Революція в небезпеці» він писав: «національна політика РКП в Україні – це політика єдиної та неділимої» [6]. Подібні думки домінують у «Щоденнику»: «ніякі заслуги не можуть виправдати тої шкоди, яка цим централізмом наноситься живому життю, себто, революції. Революція мертвіє, кам'яніє, бюрократизується. Дух життя, боротьби, шукання, ламання і виникання зник» [2, 449]. Ідеться про глибоку суперечність, бо ці явища, за В. Винниченко, зовсім не корелюють з ідеєю «всебічного визволення», поняття «соціальної гармонії» дискредитується. Формула «советська влада» стає порожньою, існує тільки декорація, за якою прихований зовсім інший зміст: «є тільки українська «вивіска»,... з якої сміються, яку не поважають, не признають, топчуть» [2, 450]. Як доказ: «курс на єдину-неділиму фактично впроваджений і одночасне проголошування української державності викликає недовір'я до влади і ворожість з боку навіть комуністів. Урядової влади на Україні немає, є тільки декорація, з якої всі сміються. Неповага до інституцій влади викликає неповагу й до самої ідеї робітничо-селянської влади. Централізм і бюрократизм на Україні ще дужче загрожують революції...» [2, 450]. У публіцистичних творах письменника переважають схожі думки, зокрема в «Листі до українських робітників і селян» стверджується: «централізм стоїть у глибокій суперечності з програмою партії й тенденціями самої революції. Через те вся діяльність керуючої партії має дві сторони: одну – формальну, програмову, декларативну, другу – дійсну, реальну, не декларативну» [3, 70].

Констатація суперечностей цим не вичерпується. В. Винниченко звертається до вихідних положень теоретиків марксизму. К. Маркс та Ф.Енгельс проголошували, що комунізм відкидав у теорії та намірах святість авторитетів, роль особи в історії, що основою комуністичного вчення, етики, психіки, господарства, політики є колективізм. Проектуючи соціальну модель, автор «Щоденника» рухається від викриття глибоких суперечностей нового ладу до ідеї «всебічного визволення». Ідеться про відсутність зв'язку між теорією та практикою. В. Винниченко аналізує «протиріччя сучасності» за такою логікою. По-перше, стверджує існування авторитетів: «в дійсності ніколи дійсний авторитет персони не стояв так високо, як тепер, ніколи критика її не каралась так, як тепер, ніколи авторитетність влади, як тепер» [2, 460]. По-друге, наголошує на домінуванні індивідуалізму у всіх сферах буття: «індивідуалізм тепер грає

найбільшу роллю; «єдінолічіє» в органах управління й господарства, «єдінолічіє» в армії, в уряді, зведення колективів до ролі статистів при індивідах, – усе це є цілковите протиріччя з самим духом колективізму. Основа буржуазного капіталістично-мінового громадянства – індивідуалізм – стає основою діяльності і думання комуністичної партії» [2, 460-461]. Доктрина марксизму відкидала роль ідеї як перебудовувальна сама по собі громадянство, ідея є тільки організувальною формою соціального буття, вона народжується із самого громадянства. В. Винниченко підкреслює в «Щоденнику»: «у Росії при переведенні комуністичної революції ідея головним чином грає перебудовуючу роллю. Вона не виросла з самого громадянства, з внутрішніх взаємовідносин, з розвитку економічних і продукційних умов, а прийшла ззовні». [2, 461]. Ці суперечності проектуються на соціальну дисгармонію, не дають можливості реалізувати концепцію «всебічного визволення» на практиці. Звідси висновок В. Винниченка про підсумки своєї діяльності під час революції: «Шукав гармонії, – знайшов найбільшу дисгармонію, нечесність з собою. Не приймаю її, не можу прийняти. Шукатиму далі, вона мусить бути як не тепер, то пізніше» [2, 480]. Як бачимо, ідея «чесності з собою», яка є константою індивідуальної моделі існування В. Винниченка, з'являється і в концепції «всебічного визволення» як регулятор соціальних механізмів та групових взаємовідносин.

В. Винниченко в «Щоденнику» моделює метапроект буття, який програмується за допомогою ідеї «всебічного визволення». Ідея «всебічного визволення» поєднує всі моделі буття – індивідуальну, соціальну, національну – в системну цілісність. З'являючись у контексті моделі соціального буття, вона є органічно введеною в проекти буття індивідуального та національного. Концепція «всебічного визволення» має таку логіку розгортання. По-перше, письменник у пошуках соціальної гармонії конструює модель соціального буття в умовах кризи капіталістичного ладу, пропонуючи власний варіант синтезу двох революцій – української національної та комуністичної. По-друге, проектуючи модель національного буття, автор рухається від констатації фактів національної зради до розбудови стратегій захисту національної ідентичності й механізмів пробудження національної свідомості, які може забезпечити ідея «всебічного визволення». Цей процес можна реалізувати за умов національного визволення. По-третє, у контексті морального визволення актуалізує поняття «етика комунізму», що наповнює модель індивідуального буття й проектується на схему буття соціального.

Концепція «всебічного визволення» репрезентована як теоретична конструкція В. Винниченка. Програма її практичної реалізації зовсім не корелює з вихідними постулатами теоретичної побудови письменника. Адже, рефлексуючи над практиками більшовизму, В. Винниченко

простежує процес переростання їх у тоталітарні схеми буття. Це, у свою чергу, унеможливило реалізацію проекту «всебічного визволення».

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Винниченко В. Відродження нації / Володимир Винниченко. – Київ. – Т. 3. – 501 с.
2. Винниченко В. Щоденник / Володимир Винниченко. – КІУС: Едмонтон, 1980. – Т.1. – 483 с.
3. Володимир Винниченко Публіцистика / За заг. ред. Віктора Бурбели. – Нью-Йорк–Київ, 2002. – 371 с.
4. Володимир Винниченко: у пошуках естетичної, особистої і суспільної гармонії. Збірник статей / За заг. ред. Лариси Залеської Онишкевич. – Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 2005. – 279 с.
5. Громадсько-політична діяльність В. Винниченка (до 125-річчя від дня народження) / Збірник статей. – К.: ІПІЕНД, 2006. – 280 с.
6. Лисяк-Рудницький І. Суспільно-політичний світогляд В. Винниченка у світлі його публіцистичних писань / І. Лисяк-Рудницький // Сучасність. – 1980. – № 9. – С 66-78.
7. Петрів О.В. Екзистенціальні ідеї Володимира Винниченка у контексті європейської соціальної філософії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та історія філософії» / О.В. Петрів. – К., 2006. – 17 с.
8. Шаповал Ю. Доля як історія / Юрій Шаповал. – К.: Генеза, 2006. – С. 111-122.
9. Фур'є Ш. Вибрані твори в 3-х т. / Шарль Фур'є. – М.: Вид-цтво Академія наук ССРСР, 1951-1954. – Т. 1.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Матвєєва Ольга Олексіївна – аспірантка Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

Наукові інтереси: винниченкознавство.

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПАТРІАНТСЬКОЇ ПРОЗИ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Наталя МАФТИН (Івано-Франківськ)

У статті проаналізовано жанрово-стильові особливості прози В. Винниченка, написаної на еміграції (повісті «На той бік» та роману «Поклади золота»). Доведено, що пошуки письменника на терені інтенсифікації стилю відбувалися через вплив на структуру жанру. Зокрема, увиразнення стильової експресії значною мірою зумовлене наявністю в повістевій та романній жанрових структурах елементів новелістичного типу художнього мислення.

Ключові слова: стиль, жанр, експатріантська творчість, стильова експресія

The article has analysed the genre and stylish peculiarities of V. Vynnychenko's prose, written in emigration (the story «On the other side» and the novel «Gold deposits»). It has been proved that writer's search of the intensification style have been realized by means of his influence on the genre structure. Particularly, the intensification of the style expression is determined mostly by the presence of the novel type elements of the artistic mode of thinking in the story and narration genre structures.

Key words: style, genre, expatriate activity, style expression.